

Underlag och förslag gällande uppbyggnad och organisering

Göteborgs institut för samhällsansvar

En vägledning för nästa steg på resan

Mellan oktober 2024 och januari 2025 hade RISE och Social & Health Impact Center i uppdrag att stödja uppbyggnaden av Göteborgs Institut för Samhällsansvar (GIS) med fokus på organisation och arbetsmodell, utifrån civilsamhällets behov och RISE kunskap om risk- och skyddsfaktorer.

Arbetet inleddes med möten med GIS styrelse och näringslivsrepresentanter. En workshop och arbetsmöten genomfördes med civilsamhällesaktörerna Changers Hub och Läsföräldrainstitutet för att analysera behov, samt kartlägga vilket stöd GIS kan ge aktörerna. Ytterligare en workshop hölls med GIS styrelses programgrupp om GIS utveckling på kort och lång sikt.

Under arbetsprocessen har vissa frågor besvarats, samtidigt som nya frågor har väckts. I detta underlag har vi sammanställt insikterna från arbetet hittills och RISE erfarenheter från kunskapsbaserat arbete med risk- och skyddsfaktorer för barn och unga. Vi pekar samtidigt ut viktiga frågor för GIS att ta ställning till framåt. Underlaget är tänkt att vara en utgångspunkt för diskussion och en vägvisare för nästa fas i utvecklingsarbetet.

RISE sammanfattade medskick

Det finns ett stort intresse för samverkansmodeller mellan näringsliv, civilsamhälle och offentlig sektor. GIS är en föregångare som kan bidra med mycket lärande. Att gå från vision till operativt arbete är en utmanande process som kommer att ta tid. Fokus under 2025 bör enligt oss vara:

1. Dialog och samsyn i styrelsen kring GIS utveckling på kort och lång sikt.
2. Resurssättning av en funktion för att driva arbetet framåt mot styrelsens vision.
3. Beslut kring prioriterade behov, arbetssätt, urvalskriterier och stöd till aktörer.
4. Balans mellan att arbeta med risk- och skyddsfaktorer som kan påverka barn och unga i närtid och påverkansarbete för att adressera frågor om rasism och diskriminering.

Innehåll

1. Hur kan skyddsfaktorer ökas och riskfaktorer minskas för barn och unga?.....s. 4
2. Hur kan kapacitet byggas i civilsamhället?.....s. 11
3. Hur kan GIS organisation byggas upp?.....s. 17
4. Hur kan en modell för samverkan med civilsamhälle och näringsliv skapas?.....s. 24

1. Hur kan skyddsfaktorer ökas och riskfaktorer minskas för barn och unga?

GIS ska enligt urkunden "öka antalet skyddsfaktorer, minska antalet riskfaktorer och förbättra livsvillkor med fokus på barn och unga i Göteborg". Här beskrivs kort vad vi vet om risk- och skyddsfaktorer och olika perspektiv att ha i åtanke när man arbetar med att adressera dessa, utifrån SHIC:s expertis.

Vad är en riskfaktor?

- Riskfaktorer är omständigheter som ökar sannolikheten för att individer ska utveckla problem.
- Handlar om sannolikhet – ökad risk.
- Sambandet kan sägas vara kumulativt, det vill säga samtidig förekomst av flera riskfaktorer ökar risken för problem.
- "Prediktor"

Vad är en skyddsfaktor?

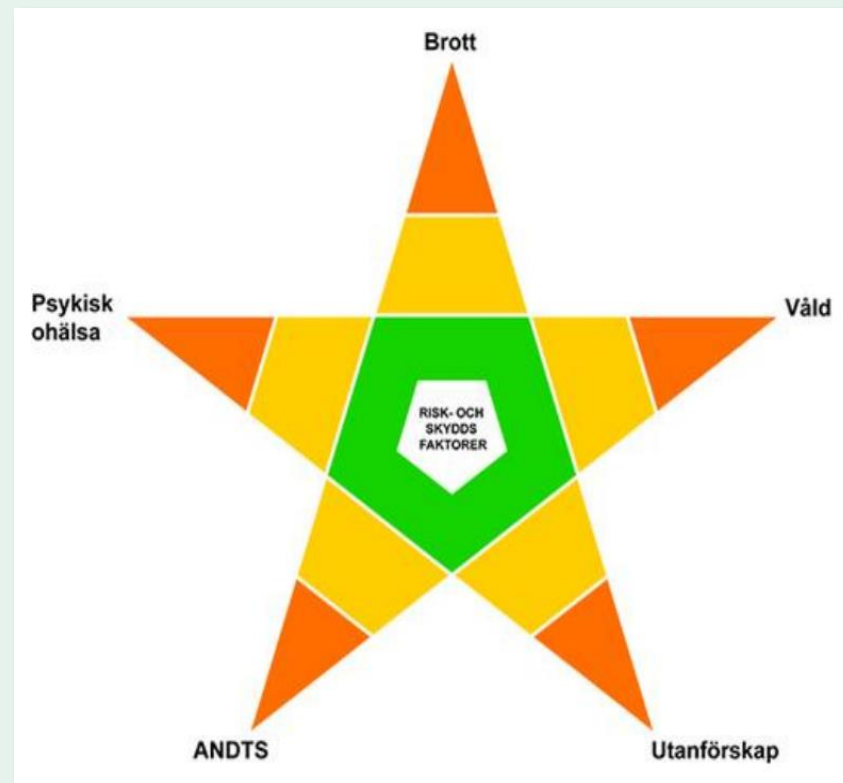
- Skyddsfaktorer är omständigheter som minskar sannolikheten för att individer ska utveckla problem.
- Handlar om sannolikhet – minskad risk.
- Skyddsfaktorer är förhållanden som ökar personens motståndskraft.
- Skyddsfaktorer minskar påverkan av riskfaktorer.

Gemensamma riskfaktorer för flera problemutfall

Ofta hänger riskfaktorer samman och påverkar varandra. Impulsivitet utgör exempelvis en risk för utagerande beteende, vilket också hänger samman med en bristande relation mellan förälder och barn, och risk för kriminalitet eller missbruk. Låga skolprestationer kan på liknande sätt ses som prediktor för psykisk ohälsa, samtidigt som psykisk ohälsa kan ses som en prediktor för låga skolprestationer. Samma riskfaktorer för barn och unga har på så vis samband med flera problem senare i livet.

- Missbruk/beroende av ANDTS
- Våld, inklusive mäns våld mot kvinnor
- Kriminalitet/brott
- Psykisk ohälsa
- Utanförskap (långvarig skolfrånvaro, uteblivet inträde på arbetsmarknaden)

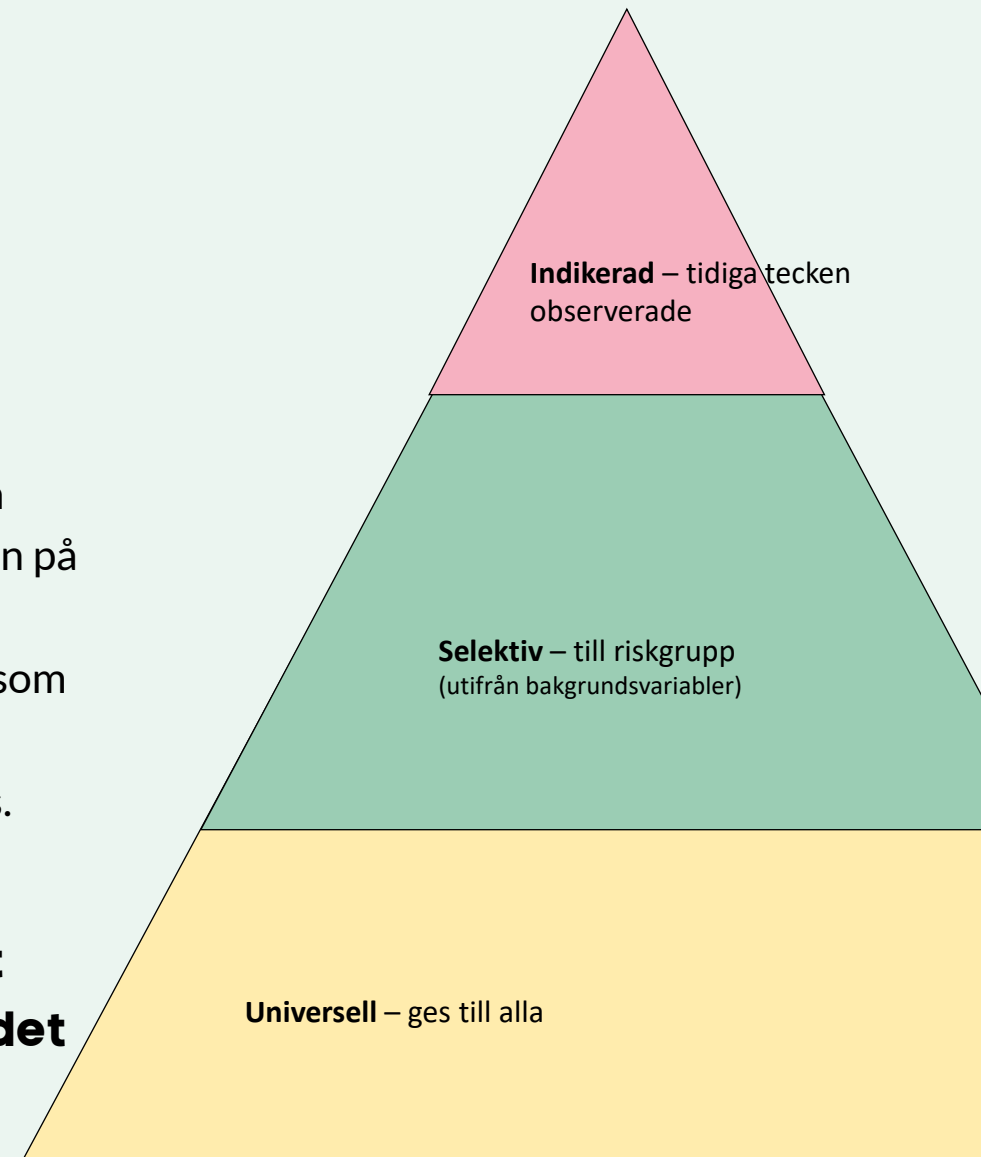

Risk och skyddsfaktorer – vad vet vi och vad kan vi göras av kunskapen? RISE, 2021
<https://osf.io/ntcw3>

Förebyggande insatser

Kunskapen om risk-och skyddsfaktorer går hand i hand med förebyggande insatser. Insatserna brukar delas upp i tre kategorier som kan beskrivas i en pyramid, där universella insatser, som riktar sig till alla, finns i botten. Det kan exempelvis vara en skolbaserad insats som kommer alla barn till nytta. I mitten på pyramiden finns selektiva insatser, som riktas till grupper där någon typ av förhöjd risk antas finnas, exempelvis läxhjälp eller idrottsaktiviteter till barn som bor i ett socioekonomiskt utsatt område. Överst i pyramiden är de indikerade insatserna, som riktas till individer eller grupper där problem har observerats. Här kan det handla om exempelvis stöd vid begynnande droganvändning.

Idag satsas mycket resurser på indikerade insatser. Mycket tyder på att det generellt är på selektiv och universell nivå det behövs mer insatser.

Förslag på prioriterade insatsområden

I civilsamhället finns unika kompetenser och förmågor som kan komplettera offentlig sektor. Genom att bygga på dessa förmågor och satsa på insatser i områden där behoven är som störst, kan GIS främja skyddsfaktorer och minska riskfaktorer för barn och unga i Göteborg.

Fritidsaktiviteter

Civilsamhället har lång erfarenhet av fritidsaktiviteter. Genom att stödja aktörer som erbjuder fritidsaktiviteter i områden med låg deltagandegrad kan GIS bidra till att fler barn får en meningsfull fritid, vilket är viktigt både för hälsa och skolresultat.

Mötesplatser och gemenskap

Civilsamhället är unikt positionerat för att driva mötesplatser genom sin förmåga att skapa förtroendefulla relationer till lokalbefolkningen. Genom att stödja mötesplatser i områden med hög otrygghet kan GIS bidra till social sammanhållning och en positiv utveckling.

Kompletterande insatser inom utbildning

Utbildning är avgörande för barns livschanser. Genom att stödja aktörer som erbjuder läxhjälp, läs- och skrivträning och mentorskap kan civilsamhället bidra till att öka barns och ungas chanser att lyckas i skolan.

Föräldragrupper och stödprogram

Föräldraskapet är en nyckelfaktor för barns möjligheter i livet. Genom att stödja aktörer som arbetar med föräldrar med låg utbildningsnivå från olika språkgrupper kan man nå ut till grupper av föräldrar som offentlig sektor har svårt att nå.

Göteborgs Jämlikhetsrapport 2023

Rapporten visar på stora skillnader i livsvillkor och hälsa bland barn och unga i Göteborg, där föräldrars utbildning och socioekonomiska förutsättningar redan från förskola påverkar barns möjligheter i livet.

Insatsområden för att förbättra barns livsvillkor inkluderar att:

- Stärka skolans kvalitet, samt att öka deltagande i förskola och fritidshem i utsatta områden.
- Främja föräldrastöd, med fokus på familjer med lägre utbildningsnivå.
- Minska ekonomisk utsatthet bland barnfamiljer genom ekonomiskt stöd och subventionerade fritidsaktiviteter.
- Öka blandade boendeformer och förbättra bostadsmiljön i utsatta områden.
- Öka tillgången till hälso- och sjukvård.
- Främja trygghet i närmiljön i områden med hög upplevd otrygghet.

Hur vet vi vilka insatser som gör mest nytta?

Evidensbaserade insatser

Evidensbaserade insatser är metoder eller program som grundar sig på den bästa tillgängliga vetenskapliga kunskapen om vad som fungerar för att uppnå önskade effekter. De flesta insatser som bedrivs är inte evidensbaserade, vilket bland annat har att göra med att det saknas kunskap hos både offentlig sektor och civilsamhället om vilka insatser som har evidens, att det saknas resurser för forskning och utvärdering samt att det är svårt att effektutvärdera många förebyggande insatser.

Kärnkomponenter

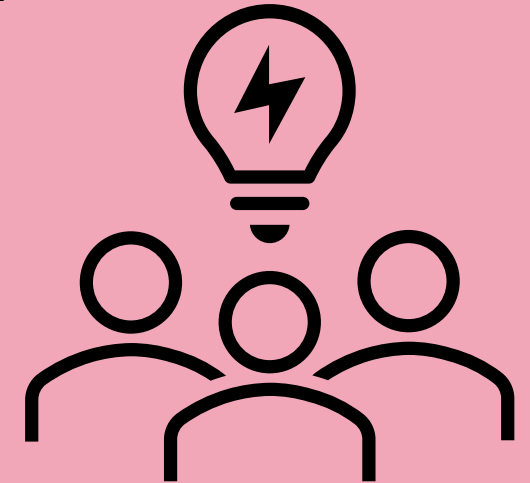
När det saknas ett etablerat evidensbaserat program kan man arbeta med kärnkomponenter för att säkerställa att insatser ändå bygger på forskningsbaserade principer och metoder. Kärnkomponenter är de centrala mekanismer eller inslag som driver effekten av en insats. Genom att identifiera och använda dessa kan man skapa flexibla och lokalt anpassade insatser som ändå har potential att vara effektiva.

Behovsanalys, effektlogik och uppföljning

När man ska prioritera insatser att satsa på är det viktigt att först skapa sig en ordentlig bild av vilka behoven och de önskade effekterna är. I nästa steg bör man använda tillgänglig kunskap om vilka insatser eller kärnkomponenter som har potential att leda till önskad effekt. Det är också viktigt att regelbundet följa upp insatserna för att justera upplägget utifrån lärdomar och feedback. Effektlogik är ett viktigt verktyg i processen (se s. 12)

Insikter och vägval

- ***Satsa på universella och selektiva insatser.*** För att långsiktigt stärka barn och ungas livsvillkor behövs en förskjutning av resurser från indikerade insatser till universella och selektiva insatser. GIS bör därför prioritera stöd till insatser på dessa nivåer.
- ***Insatser bör prioriteras med utgångspunkt i behoven bland barn och unga i Göteborg, civilsamhällets unika förmågor samt GIS kapacitet och kompetens.*** Vi föreslår att satsa på fritidsaktiviteter, mötesplatser, kompletterande insatser inom utbildning samt föräldrastödjande insatser, med fokus på socioekonomiskt utsatta områden, där behoven idag är som störst.
- ***Det behövs ett ställningstagande kring vad evidens- och forskningsbaserat arbete innebär för GIS.*** För många av civilsamhällets breda och förebyggande insatser saknas evidens. Kärnkomponenter kan användas för att skapa flexibla och lokalt anpassade åtgärder, baserat på de inslag som driver effekten av insatser. Att arbeta systematiskt med effektlogik och uppföljning är ett annat sätt att "testa" sig fram när evidens saknas. Att arbeta evidens- och forskningsbaserat kräver expertis och resurser. Det blir viktigt att fundera på vilka resurser GIS är beredda att tillsätta för att kunna arbeta forskningsbaserat.

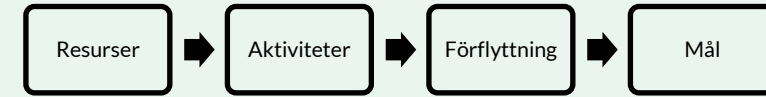
2. **Hur kan kapacitet byggas i civilsamhället?**

GIS vill stärka aktörer från civilsamhället. Vi har arbetat med Changers Hub och Läsfrämjarinstitutet för att med hjälp av verktygen problemträd och effektlogik fånga upp aktörernas syn på förutsättningarna i civilsamhället. Fokus har legat på att förstå hur GIS kan bidra till att stärka deras verksamheter.

Problemträd

- Visar oss vad som i grunden orsakar problemet.
- Synliggör hur komplext ett problem och dess orsaker är.
- Ett effektivt sätt att stämma av om man är överens och att skapa samsyn internt (och med samarbetspartners), vilket kan underlätta kommunikation och samarbete framåt.
- Hjälper oss att se vilka rotorsaker som spelar störst roll, vilka som är mest eftersatta och vilka ni i högst grad har möjlighet att påverka.
- Hjälper oss att prioritera.

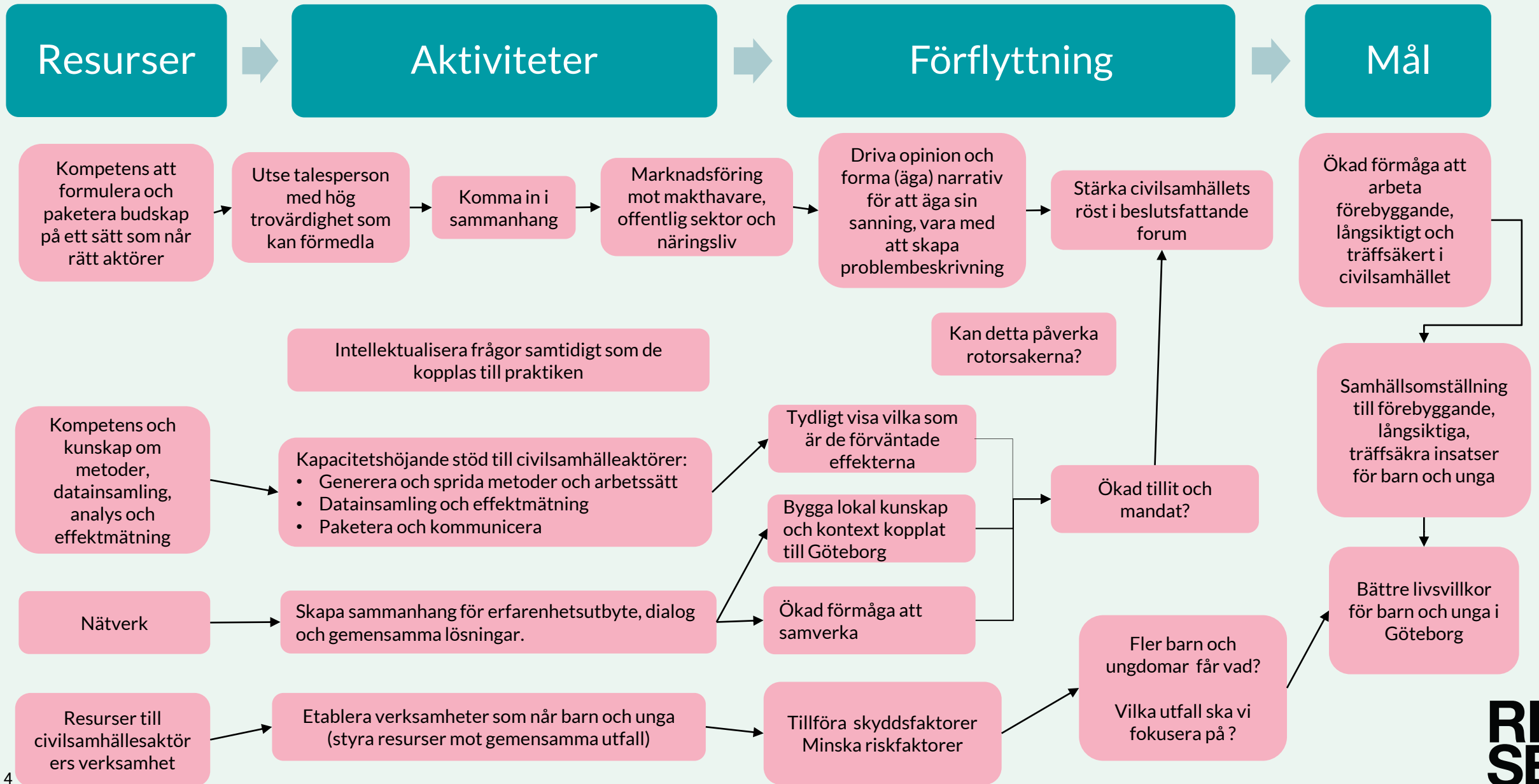
Effektlogik

- Hjälper oss att planera och skapa en samsyn kring en insats.
- Ett verktyg för att kommunicera en idé med andra aktörer.
- Synliggör hypoteser om orsakssamband.
- Hjälper oss att tänkta kring kortsiktiga utfall/förflyttningar och långsiktiga mål.
- Underlättar uppföljning och utvärdering.

Civilsamhället saknar förutsättningar att bidra i tillräckligt hög grad till samhällets utmaningar

Effektlogik civilsamhällets förflyttning

Vilket stöd önskar Changers Hub och Läsfrämjarinstitutet av GIS

- Formulera och paketera budskap (t.ex. om strukturell rasism och ojämlikhet) (eller mer fokus på potentialen /möjligheterna) på ett sätt som når rätt aktörer.
- PR och talespersonskap med hög trovärdighet.
- Marknadsföring mot makthavare, offentlig sektor och näringsliv.
- Driva opinion och forma narrativ för att äga sin sanning.
- Stärka civilsamhällets röst i beslutsfattande forum.

Strategiskt
påverkansarbete och
kommunikation

- Generera och sprida metoder och arbetssätt.
- Bygga lokal kunskap och kontext kopplat till Göteborg.
- Skapa utrymme för erfarenhetsutbyte och gemensam problemlösning.
- Intellektualisera frågor samtidigt som de kopplas till praktiken.
- Behov av datainsamling och effektmätning.

Kunskaps- och
metodutveckling

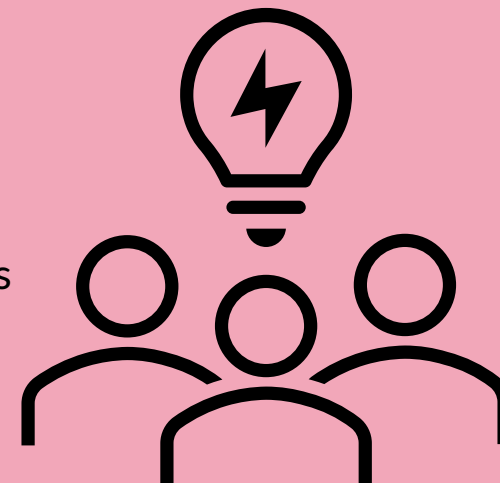
- Vara en länk mellan civilsamhälle, näringsliv och offentlig sektor.
- Skapa sammanhang för dialog och gemensamma lösningar.
- Undvika att näringslivet diktar villkoren.
- Inkludera civilsamhällesaktörer att bidra i GIS utveckling med kunskap, legitimitet, marknadsföring mm.

Samarbeten och nätverk

Insikter och vägval

- **Ett ställningstagande behövs kring vilken förflyttning GIS vill bidra till för civilsamhällesaktörer.** Civilsamhället inrymmer många olika typer av aktörer, med skilda perspektiv och behov. Är fokus att stärka förmågan att leverera förebyggande, långsiktiga och träffsäkra insatser för barn och unga i Göteborg? Eller är fokus att adressera rotorsaker kring rasism och diskriminering? Vilken förflyttning som ska åstadkommas påverkar hur stödet ska utformas.
- **Det är viktigt att GIS kan kommunicera vad man tillför samt att känna till och ha kontakt med aktörer med liknande idéer.** Det bedrivs en mängd nätverk, utbildningar och plattformar för civilsamhället. Det finns också andra aktörer med liknande idéer kring samarbetsmodeller näringslivet/civilsamhället. För att tydliggöra vad som är GIS roll i systemet, undvika konkurrens med andra aktörer och bygga på det momentum som finns är det viktigt att skapa en tydlig pitch.
- **Ett systematiskt arbetssätt behövs för att rigga för- och följa upp effekt.** Ett behov som har lyfts av både civilsamhällesorganisationer och näringslivsaktörer är stöd med effektmätning. Att göra regelrätta effektmätningar av civilsamhällets ofta öppna och breda verksamheter är komplicerat. GIS behöver ta ett grepp kring frågorna: Hur ser ambitionsnivån gällande effektmätning ut? Vad ska formuleras som krav respektive erbjudande till organisationer? Ska stödet erbjudas en till en eller i form av nätverk/grupper? Ska stödet bygga kapacitet för organisationer att kunna följa upp på egen hand, eller ska uppföljningen utföras åt dem? Vilken kompetens ska finnas inom GIS, respektive anlitas vid behov? Se förslag på arbetsmodell på s. 26.

3. Hur kan GIS organisation byggas upp?

En långsiktigt hållbar organisation behöver byggas upp för att GIS ska lyckas med sitt uppdrag. Vi har jobbat med representanter från styrelsen för att konkretisera uppbyggnaden och utvecklingen av GIS som organisation, med fokus på vad som behöver göras under 2025 och vilka roller och kompetenser som behövs.

Organisatorisk utveckling

Var är GIS i slutet på 2025?

Målbild 2025

Var är GIS om 5-10 år?

Långsiktig utveckling
2030 2035

GIS har en organisatorisk struktur

- Samsyn i styrelsen över vad som ska göras
- Operativ funktion på plats med kompetens och trovärdighet. Tydligt uppdrag.
- Tydlig struktur och arbetsordning för styrelsen

GIS har en strategi och modell för samarbete med civilsamhälle och näringsliv

- Samskapande process med workshops
- Think-tank

GIS har en kommunikationsstrategi

- Tydligt budskap
- Gemensamt språk
- Talepunkter för extern kommunikation

GIS har en metodbok och styrdokument

- Beskrivning av varför GIS finns
- Beskrivning av vad GIS gör (uppdrag fokus barn och unga)
- Beskrivning av hur GIS jobbar med urval, samverkan civsam och näringsliv
- Beskrivning av vilken forskning GIS utgår ifrån

GIS har mål och struktur för uppföljning

- Långsiktiga mål för GIS verksamhet
- En första batch för KPI:er
- Plan för uppföljning och utvärdering

GIS har en prototyp för årsberättelse

GIS är knutna till
25-30
civilsamhälles-
aktörer

Många modiga och
kloka finansiärer

Utvecklade KPI:er
som kopplas till
ESR:S3

GIS är rullande och
stabila

GIS är en välkänd
aktör med stort
nätverk
i VGR och civsam

GIS ska finnas i
Stockholm,
Malmö, Umeå
och Uppsala

Vad behöver göras under 2025?

Aktiviteter för att bygga upp GIS 2025

Planeringsdag (Q1)

- Offert
- Funktionsbeskrivning och kompetenser
- Avtalsförslag
- Förslag för arbetsordning
- Kriterier för urval
- RISE roll

Styrelsemöte i januari (beslut om ovanstående)

Bygga upp funktion med relevant kunskap, kompetens och trovärdighet
(start Q2)

Skapa en plan för att utveckla verksamhet, vilka resurser det krävs samt
prioritera vad som är viktigast

Vad behöver göras för att bygga upp GIS organisation och struktur under 2025?

Vilka roller och kompetenser behövs?

Kunskap och kompetenser

- Kunskap om effektmätning/effektlogik
- Kommunikationskompetens (internt och externt)
- Erfarenhet av processledning och processtöd
- Erfarenhet av metodutveckling
- Förståelse av värdet av samskapande
- Utvärderingskompetens
- Pedagogisk kompetens
- Förmåga att arbeta processorienterat
- MR kompetens
- Kunskap om barn och ungas livsvillkor
- Kunskap om rasism, diskriminering och utanförskap
- Kunskap, förståelse för och erfarenhet från idéburen sektor
- Kunskap, förståelse för och erfarenhet från/av näringslivet

Andra resurser

- Nätverk/relation/trovärdighet
- Tid
- Skaparlust
- Tydlighet och kunskap att kommunicera till olika personas
- Kompetens att stå stadigt och lyssna in men ej rubbas gentemot visionen.
- Den operativa funktionen behöver backning av styrelsen.
- Krävs rak kommunikation och att man jobbar på samma sätt.

Vilka roller, kompetenser och andra resurser behövs för att bygga upp GIS organisation under 2025?

Förslag på roller och funktioner

Styrelsen har begränsade resurser i form av tid att lägga på det arbete som behöver byggas upp. En funktion med resurser och en utsedd person som kan förverkliga visionen behövs. Man kan tänka sig att en person har flera roller.

- **Process- eller projektledare**

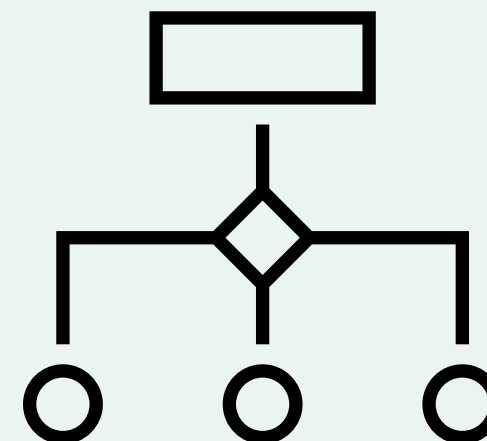
- Ansvarar för helheten och står som kontaktperson på hemsidan.
- Ansvarar för kontinuerlig kontakt med näringsliv, civilsamhälle och andra aktörer.
- Arrangerar möten, tillfällen för kompetensutveckling, håller i nätverk och identifierar behov.
- Gör urval, förbereder avtal, stöder styrelsen och sköter administration.

- **Metodutvecklare**

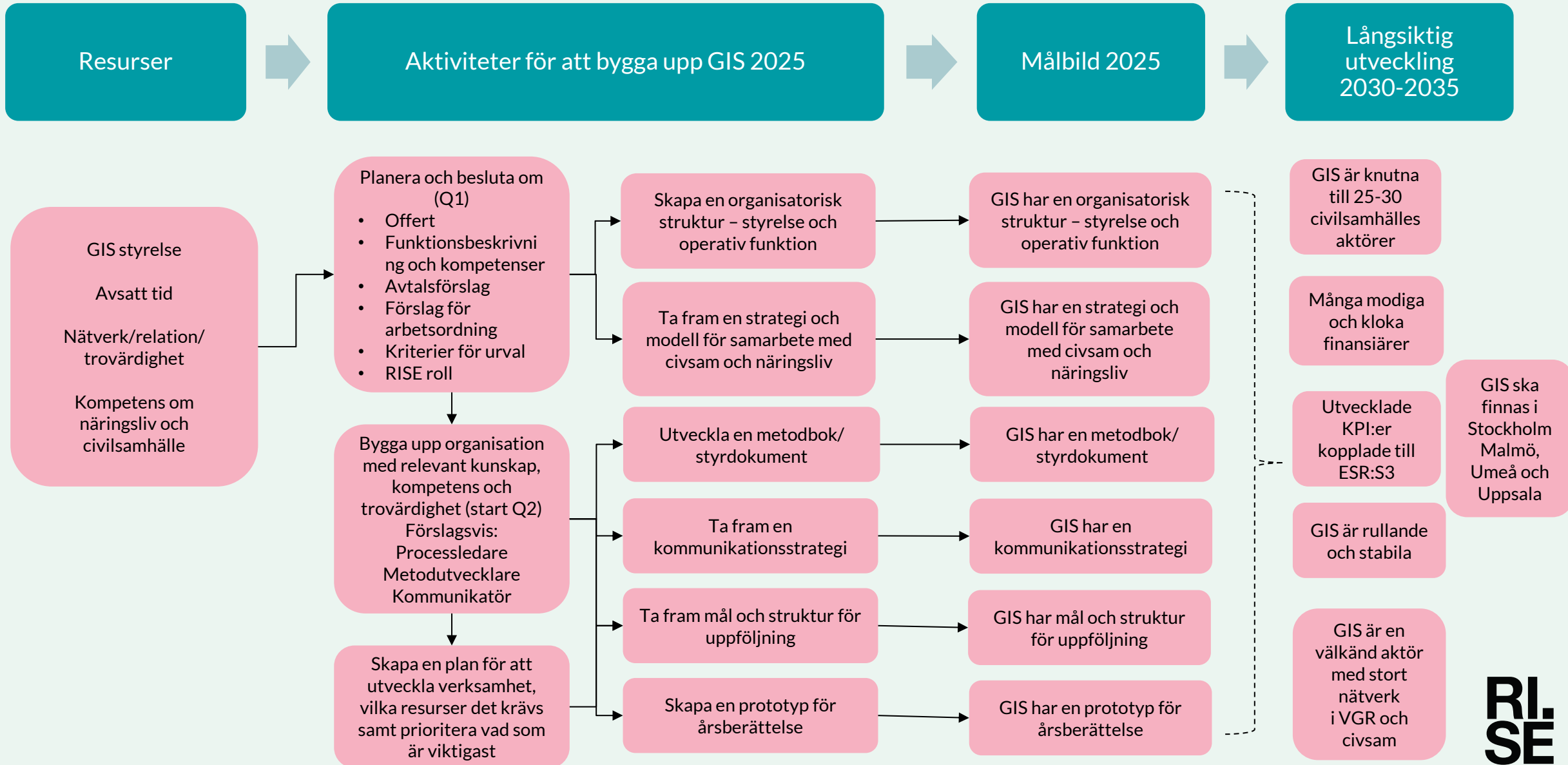
- Vidareutvecklar arbetsmodellen för GIS löpande.
- Utbildar och stödjer civilsamhällesaktörer med utvärdering.
- Skapar system och metoder för att mäta och följa upp effekterna.
- Stödjer de näringslivsaktörer som bidrar med resurser med input (CSRD?)

- **Kommunikatör**

- Skapar och sätter samman material för intern och extern kommunikation.
- Driver frågor om jämlikhet, mångfald och inkludering i samarbete med externa aktörer, särskilt inom den idéburna sektorn.

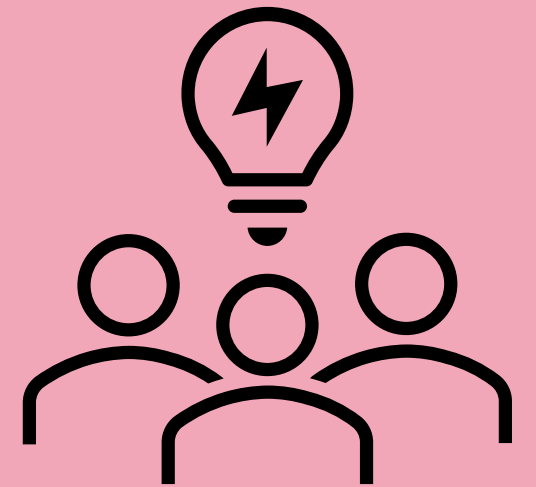

Utkast effektlogik GIS uppbyggnad

Insikter och vägval

- **Det är nödvändigt att tillsätta en projektledarfunktion för lyckas med GIS uppdrag.** Styrelsen har begränsade resurser i form av tid att lägga på det arbete som behöver byggas upp. En funktion med resurser och en tydligt utsedd person som kan förverkliga visionen behövs.
- **Det behövs en gemensam dialog och förankring i styrelsen kring GIS utveckling på kort och lång sikt.** Genom att konkretisera GIS mål på kort och lång sikt tydliggörs riktningen för styrelsens insatser. Detta underlättar också styrningen mot den operativa funktionen och den externa kommunikationen. Det behövs tydlighet och transparens kring beslut och operativt arbete.
- **Det finns ett behov av att agera fort när behov/idéer uppstår och samtidigt bygga en hållbar, stabil och långsiktig verksamhet.** Det finns en risk att styrelsen drar åt olika håll gällande detta. Det finns egentligen ingen motsättning mellan kort- och långsiktigt arbete men det kräver tydlighet och öppen och tät intern kommunikation.
- **Prioriteringar behövs.** Hur mycket tid ska styrelsen lägga? Hur mycket får det operativa arbetet kosta? Hur mycket ska GIS möta upp enskilda näringslivsaktörers behov/intresse? Hur mycket ska GIS ägna sig åt opinionsbildning och narrativ kring rasism och diskriminering och hur mycket ska GIS möta upp mer kortsiktiga behov enskilda föreningar har?

4.

Hur kan en modell för samverkan med civilsamhället och näringslivet se ut?

En arbetsmodell behöver byggas upp för hur GIS ska samverka med aktörer inom civilsamhället och näringslivet. Vi har tagit fram en prototyp på modell, urvalskriterier och effektlogik på olika "impact-nivåer", utifrån vår samlade kunskap och erfarenhet av tvärsektoriellt arbete med barn och ungas risk- och skyddsfaktorer.

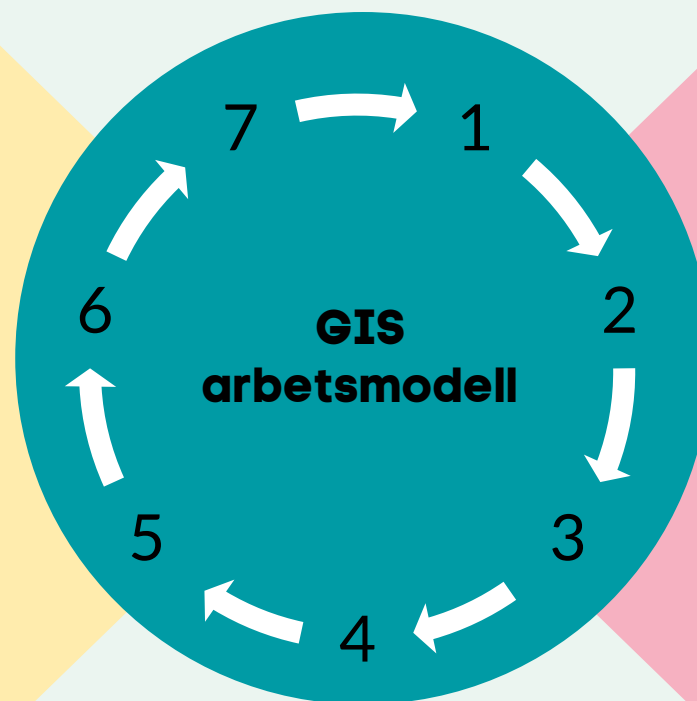
Bidrar med

- Kontaktyta med och potential att göra skillnad för unga i Göteborg
- Insikter och förståelse kring utmaningar och lösningar
- Exempel på konkreta insatser som gör skillnad

Civilsamhället

Får tillbaka

- Resurser och stärkt förmåga

Bidrar med

- Resurser för att stärka civilsamhällets förmåga

Näringslivet

Får tillbaka

- Kontinuerlig återkoppling om vad resurserna har gått till/bidragit till
- Stöd att hållbarhetsrapportera
- Lärande och ökad förståelse

**Kraftsamling för bättre livsvillkor
för barn och unga i Gbg**

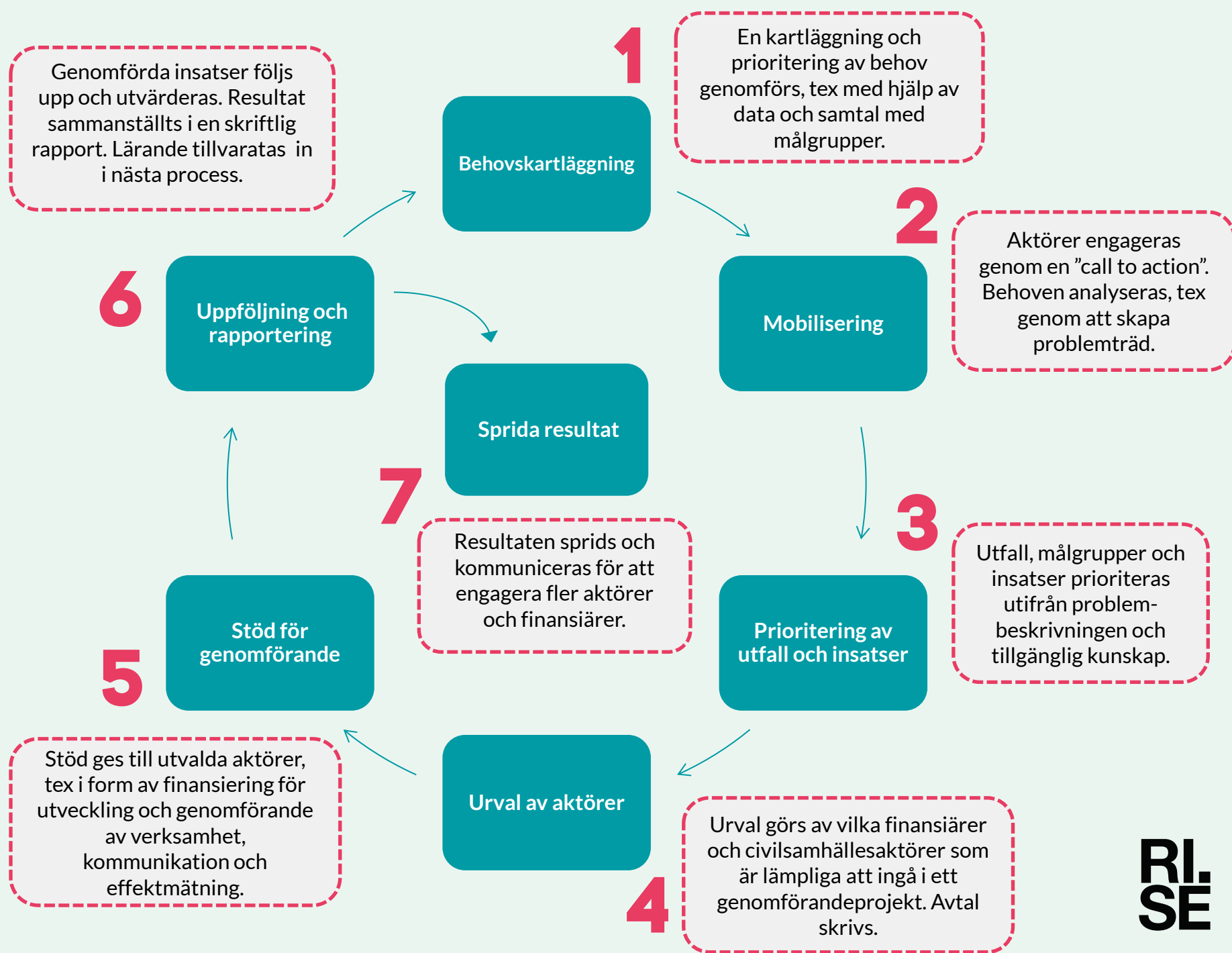
Arbetsmodell – en prototyp

När det finns ett funktion på plats som kan driva arbetet kan man börja utveckla en arbetsmodell.

Vi har byggt en prototyp som utgångspunkt för diskussion. Prototypen grundar sig på RISE kunskap om systematiskt arbete med barn och ungas risk- och skyddsfaktorer över sektorsgränser.

Prototypen utgår från att arbetsmodellen är dynamisk och regelbundet upprepas med nya behov och aktörer.

Vi ser det som viktigt för GIS legitimitet att arbetsmodellen är tydlig, transparent och kunskapsbaserad.

Medskick kring urvalskriterier avseende civilsamhällesorganisationer och näringslivsaktörer

Grunda urvalet av aktörer på vilken effekt som ska uppnås.

Ett ordentligt förarbete krävs där en tydlig bild skapas av vilka behov och problem som ska adresseras, vilka effekter som ska uppnås och vilka insatser som har potential att leda till önskade effekter.

Välj civilsamhällesaktörer utifrån kapacitet och motivation att påverka önskade effekter:

- a) Driver/vill starta verksamhet med hög potential att bidra till prioriterade utfall och effekter
- b) Har kontakt med- och förtroende hos prioriterade målgrupper
- c) Har en vilja och är beredda att avsätta tid för att lära sig mer om utfallsfokuserat arbete och effektmätning

Välj näringslivsaktörer utifrån grundläggande hållbarhets-screening och motivation att utveckla hållbarhetsarbetet.

Det är viktigt att säkra långsiktigt engagemang samt undvika "social washing".

Säkerställ en gemensam agenda hos utvalda aktörer.

En framgångsfaktor för sektorsöverskridande förändringsarbete är en gemensam syn på problem och mål hos berörda aktörer.

Civilsamhälles- och näringslivsaktörer som stödjer/utför insatser behöver mötas och skapa gemensam förståelse, relationer och tillit.

En värdegrund eller principer som aktörer behöver köpa in på kan vara ett sätt att säkra samsyn.

Potentialen i samverkan

För att skapa långsiktig förändring för barn och ungas levnadsvillkor krävs en kraftanstängning över sektorsgränser där olika aktörer bidrar med sina unika resurser och kompetenser.

Enskilda aktörer, kluster eller systemnivå

Både inom civilsamhället och offentlig sektor drivs förebyggande insatser ofta i stuprör. Bristen på samordning gör att resurser inte tillvaratas på ett effektivt sätt. För civilsamhället innebär det inte sällan att aktörer konkurrerar om finansiering, deltagare och volontärer. Genom att samla aktörer som arbetar med liknande frågor och målgrupper kan aktörer istället ”poola” resurser för att komplettera och stärka varandra. Enskilda aktörers insatser och verksamheter kan alltid spridas och göras bättre, men den stora potentialen ligger i att bättre tillvarata och koordinera resurser över organisationsgränser. Störst effekt kan nås om man på sikt lyckas engagera offentlig sektor och bygger kapacitet för tvärsektoriell samverkan mellan näringsliv, civilsamhälle och offentlig sektor (se nästa slide).

Områdesbaserat arbete

Området har visat sig vara en bra gemensam utgångspunkt för tvärsektoriella och förebyggande insatser, eftersom många olika aktörer verkar i ett bostadsområde och det finns ett gemensamt intresse och engagemang för platsens utveckling bland boende, civilsamhällesaktörer, bostadsbolag, kommun m.fl. Eftersom det finns samband mellan flera olika riskfaktorer och problemutfall kan en förebyggande satsning på både stärkt föräldraskap och skola i samma geografiska område tänkas påverka flera riskfaktorer och utfall. Det finns därmed potential till ökat genomslag och synergier mellan de förebyggande insatser som bedrivs.

Collective Impact-modellen

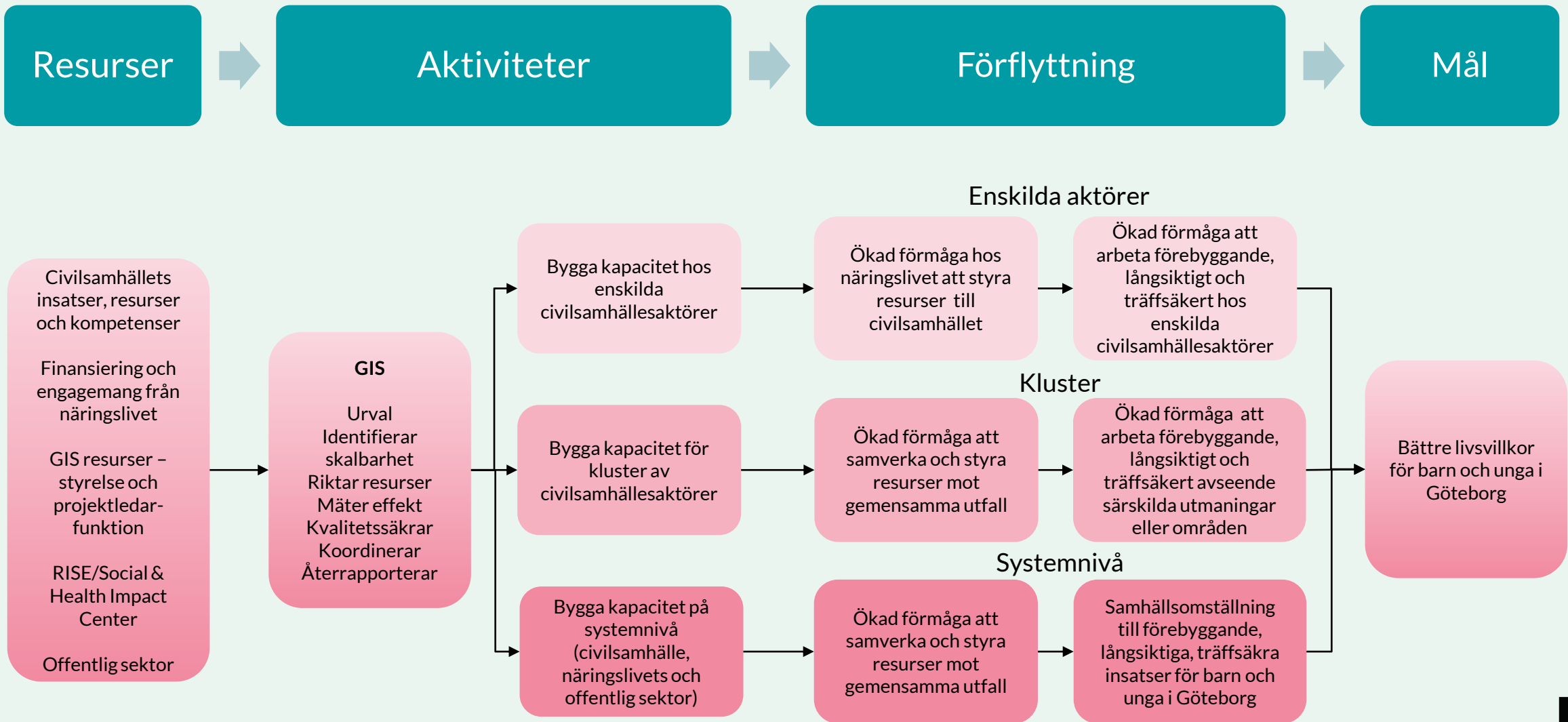
Collective Impact är en samverkansmodell för att lösa komplexa samhällsproblem genom att samla aktörer från olika sektorer kring ett gemensamt mål. Modellen bygger på att långsiktig förändring kräver samordning och samverkan snarare än isolerade insatser. Modellen har flera gemensamma nämnare med GIS ambitioner.

För att lyckas med gemensamt förändringsarbete identifieras fem nyckelprinciper:

1. **Gemensam agenda:** Alla aktörer enas om en gemensam problembild och vision för att lösa det. Detta skapar riktning och förankring i arbetet.
2. **Gemensam uppföljning:** Arbetet följs upp utifrån ett gemensamt ramverk och datainsamling för att mäta resultat.
3. **Ömsesidigt förstärkande aktiviteter:** Aktörernas insatser ska komplettera varandra och skapa synergieffekter, snarare än att konkurrera.
4. **Kontinuerlig kommunikation:** Regelbunden och transparent kommunikation behövs för att bygga tillit och främja samordning mellan aktörer.
5. **En stödjande infrastruktur:** En oberoende organisation eller funktion behövs för att samordna arbetet, hantera kommunikation och driva processen framåt.

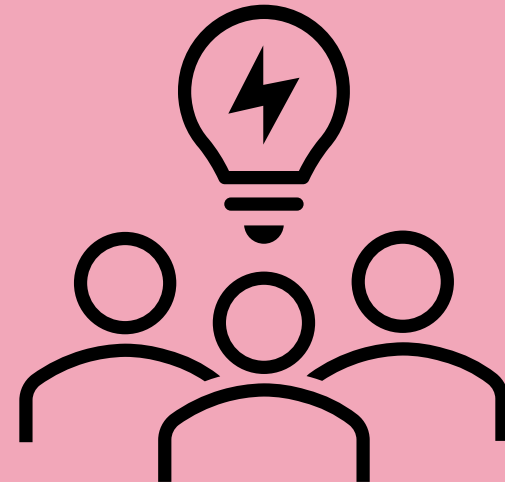
Läs mer här: <https://collectiveimpactforum.org/what-is-collective-impact/> och här <https://impacthusby.se/>

Effektlogik som visar förflyttning på olika nivåer

Insikter och vägval

- **En arbetsmodell och urvalskriterier behöver utformas.** Prototypen på arbetsmodell och urvalskriterier vi har tagit fram (s. 26 och 27) grundar sig på RISE kunskap om systematiskt arbete med barn och ungas risk- och skyddsfaktorer. Modellen är dynamisk och tänkt att upprepas regelbundet med nya behov och aktörer. Ett annat sätt att arbeta på är att välja ut några fasta behov och mål, civilsamhällesorganisationer och näringslivsaktörer som man samarbetar med mer långsiktigt. Det arbetet skulle innebära färre steg och bygga främst på steg 4-7 i arbetsmodellen på s. 26. För att säkerställa att insatser kopplas till behov förespråkar vi att arbeta med alla steg.
- **Tänk stort men börja litet.** Det behövs en dialog och ställningstagande kring vilken förändringsnivå GIS vill verka på. Vill man arbeta med att stärka enskilda aktörers insatser, att stärka kluster av aktörers gemensamma insatser eller verka för systemförändring? Detta påverkar i sin tur hur relationerna mellan civilsamhällesorganisationer och näringslivsaktörer ska riggas. Är samarbetet framförallt ett utbyte av tjänster (föreningar behöver finansiering - vilket företag har, företag behöver rapportera social hållbarhet - vilket föreningar kan bidra med)? Eller syftar samarbetet till att åstadkomma en samhällsomställning där föreningar och företag (och på sikt offentlig sektor) använder sina olika resurser i ett partnerskap för att nå gemensamma mål? Vår rekommendation är att börja litet och att skala upp samarbetsformerna över tid.
- **Skapa strukturer och forum för att bygga tillit och samsyn mellan aktörer.** En förutsättning för all samverkan, oavsett på vilken nivå förändring ska åstadkommas, är att det finns tillit och samsyn kring vad som ska åstadkommas och hur. Gemensamma principer/värdegrund är ett sätt att skapa förutsättningar för detta. Ett annat sätt är att skapa forum för olika aktörer att mötas för att utbyta perspektiv och skapa gemensam förståelse, till exempel med hjälp av verktyg som problemträd och effektlogik.

Shirin Bartholdsson

Shirin.bartholdsson@ri.se

Beatrice Amsenius

Beatrice.amsenius@ri.se